

Manu Džozef

OZBILJNI LJUDI

Preveo
Nikola Pajvančić

Laguna

Naslov originala

Manu Joseph
SERIOUS MEN

Copyright © Manu Joseph 2010

Translation Copyright © 2010 za srpsko izdanje, LAGUNA

*Posvećeno Anuradi,
mojoj ljubavi*

PRVI DEO

Problem Velikog uha

GUSTA CRNA KOSA AJANA MANIJA BILA JE POČEŠLJANA U stranu a kroz nju se pružao nemaran, razlomljen razdeljak, poput granica kakve su Britanci nekada crtali između neprijateljskih suseda. Oči su mu bile pronicljive i mudre. Zdrav brk skrivao je večni osmejak. Crnomanjast uredan čovek, ali nekako jeftin.

Osmotrio je šetače u predvečerje. Na dugačkom pojasu betona kraj Arapskog mora bilo ih je na stotine. Usamljene mlade žene u dobrim cipelama koračale su brzo, kao da beže od sudbine koja im je namenila da jednog dana liče na svoje majke. Ponosne grudi su im poskakivale, meka bedra podrhtavala pri svakom koraku. Na umornim licima iz viših kasti, tako svetlim i blistavim od znoja, video se grč vežbe. Zamišljao je kako su sve u ekstazi što ih on zavodi. Među njima je, jasno je to video, bilo devojaka koje nikada ranije nisu vežbale. Stigle su posle iznenadne veridbe za odgovarajućeg momka i hodale su veoma dugačkim koracima, kao da mere obalu. Morale su brzo da se oslobode sala, pre prve bračne noći kada će na polenu cvetne postelje morati da se daju strancu. Mirni starci koji ništa nisu videli šetali su u društvu drugih staraca i raspravljali politička pitanja. Znali su sva rešenja. Zbog toga su njihove žene išle petsto metara dalje, u sopstvenim grupama, i pričale o reumi ili o ženama koje nisu tu. Počeli su da pristižu tajni zaljubljeni parovi. Sedeli su na zidu, okrenuti ka moru, a ruke su im lutale

ili su im oči suzile, u zavisnosti od faze u kojoj se njihova veza nalazila. Nove farmerke su im padale tako nisko da su im suve indijske stražnjice virile poput zapeta.

Ajan je gledao očima koje nisu znale da izražavaju učtivu ravnodušnost. Često je govorio Odži: „Ako dovoljno dugo posmatraš ozbiljne ljude, počće da izgledaju komično.“ I zato je gledao. Pretekla ga je devojka sa skakutavim konjskim repom i slušalicama ajpada u ušima. Video je kroz znojavu majicu njena čvrsta mlada leđa. Ubrzao je korak i ponovo izbio ispred nje. Pokušao je da joj pogleda lice, nadajući se da nije lepa. Od lepih žena ga je obuzimala potištenost. One su kao mercedesi, blekberi telefoni i kuće s pogledom na more.

Devojka je na tren ukrstila pogled s njegovim, a onda ga skrenula, ne osetivši se polaskano. Imala je oholo lice koje bi bilo zadovoljstvo ukrotiti. Ljubavlju, poezijom ili možda kaišem. Koji god joj se način sviđa. Na licu joj se ništa nije videlo, ali je ono ipak postalo hladnije. Bila je svesna da je neko gleda, ne samo čudni hitri čovek već i beskrajna horda bednika na sve strane, bednika koji šire zaraze i grebu njena kola. Većito su bili tu, na marginama njenog sveta, blenuli u nju kao psi lualice u čistokrvnu pasminu.

Ajan je usporio i pustio je da odmakne. Nekoliko koraka dalje, jedan čovek je mirno stajao i zurio u nju. Glava mu se pomerila sleva nadesno dok je ona prolazila ispred njega. Bio je to nizak čovek koji kao da je stajao posebno pravo zato što mu leđa nisu dovoljno dugačka. Ajanu je po napetosti čovekove košulje bilo jasno da je ovaj njene krajeve zavukao u gaće, da bude čvršće zategnuta. (Tajni modni detalj mnogih muškaraca koje je poznao.) Uzan smeđi kaiš gotovo mu je dvaput opasivao tanki struk. Džep na košulji bubrio je od mnogih predmeta koje je sadržao. Crveni češalj virio mu je iz stražnjeg džepa pantalona.

„Prestani da bleneš u tu devojku“, rekao je Ajan.

Sitni čovek se trgnuo. Onda je otvorio usta i tiho se nasmejao, priznajući da je uhvaćen. Niti pljuvačke su mu se na tren razvukle između gornjih i donjih zuba.

Otišli su do ružičaste betonske klupe posvećene uspomeni na nekog preminulog člana Rotari kluba.

„Naporan dan“, reče čovek šireći i skupljajući kolena. „Putujem. Zato sam te zvao, Mani. Hoću da ovo brzo rešimo.“

„Sve je u redu, družo moj“, rekao je Ajan. „Najvažnije je da smo uspeali da se nađemo.“ Izvadio je list otkucane hartije pa mu ga je pružio. „Ovde su svi detalji“, rekao je.

Čovek je papir osmotrio pažljivije nego što je verovatno želeo. Trudio se da deluje opušteno kada je sagovornik ka njegovim grudima gurnuo kovertu punu gotovine.

Pošto je sitni čovek otišao, hitrim, užurbanim koracima da naglasi koliko je zauzet, Ajan je ostao da sedi na klupi i gleda. Ulog u igri mora da se poveća, rekao je sebi. Igra mora da pređe na viši nivo. To što je upravo uradio bilo je na jedan način surovo. Verovatno čak i zločin. Ali šta čovek da radi? Običan službenik nasukan u velikom i strašnom svetu želi da oseti životno uzbuđenje, želi da oslobodi svoju ženu stega bolesno žučkastih zidova. Šta čovek da radi?

Svetina na Keju Vorli je narastala: sada je postala divovski bezbojni roj. Bledi dečaci s porazom u očima hodali su u širokim druženjima; kikotali su se vežbama nedostižnih žena. I nisu se sklanjali s puta užurbanim devojicama. Ajanu se to dopadalo u gradu – znojave gomile, silno i većito guranje, tiha osveta sirotinje. U tesnim liftovima i pretrpanim vozovima često je čuo olakšanje popodnevnog prdeža, video ljuspe na tuđim licima, kapilare u nepokretnim očima. I tajne brkove žena. I užasnu

zelenkastu boju kože pošto su nedavno uklonjeni koncem. Osećao je guranje, laktanje, težinu trbuha. Voleo je tu uznemiravajuću gužvu u Mumbaju, zato što je vrevna beznađežnih sporih ljudskih tela u kojoj je rođen takođe na izvestan način i sudbina bogatih. Na ulicama, u vozovima, u oskudnim vrtovima i na plažama, svi su siromašni. I to je pošteno.

Očajni ljubavnici još su stizali pa su brzo zaposedali razmake na zidu između drugih splepljenih parova. I oni bi sedali licem okrenuti ka moru a leđima ka velikoj gomili što je prolazila, pa bi nameštali tela i radili ono što krišom rade. Da najednom tu zavlada silna i potpuna tišina, čuli biste zvuk hiljadu bretela. Među tim ljubavnicima bilo je i ljudi u braku, a neki od njih čak su bili u braku jedni s drugima. Pošto padne noć, vraćali su se u svoj jednosobni stan, ne veći od mercedesa, da ponovo budu s decom, roditeljima, braćom i sestrama, bratancima i sestričinama, svi natrpani pod jednim krovom u gigantskim grozdovima uzavrelih naselja. Poput BDD-ovog čola,* istinskog pakla. Ljudi koji znaju šta znači skraćenica BDD nisu ljudi koji tamo žive. Ajan je međutim znao takve stvari, bez obzira na to što je tu rođen na golom podu, pre trideset devet godina.

Bila je to košnica od deset hiljada jednosobnih stanova usećenih u stotinu dvadeset istovetnih dvospratnih zgrada koje su se dizale poput sivih ruševina i čije su fasade sljuštile davne kiše. Milion krpa visilo je s rešetaka tamnih prozorčića. Delovi zidova, ponekad čak i krova, neprekidno su padali, posebno za kobnih avgustovskih kiša. Čolove su sagradili Britanci pre više od osamdeset godina, u zakasnelom nastupu griže savesti, da pruže krov nad glavom beskućnicima. Ispostavilo se da su

* *Chawl* – vrsta stambene zgrade u Indiji. Stanovi su jednosobni, a veće zajednički. BDD – skraćenica od *Bombay Development Directorate* – Mumbajski direktorat za razvoj. (Prim. prev.)

zgrade tako loše sazidane da su stanovnici ulica odbili da se usele, pošto nisu videli svrhu zamene čitavog sveta i plavog neba za mračni sobičak na beskrajnom sumornom hodniku. I tako su zgrade pretvorene u tamnice u koje su bacali borbe za slobodu. Jednosobni stanovi koje niko nije želeo postali su ćelije iz kojih nema bekstva. U tom mestu koje su pre osamdeset godina odbili čak i beskućnici i koje je nekada bilo zatvor, sada je živelo preko osamdeset hiljada ljudi koji su se naprezali i uzdisali od bremena novih spajanja i od olakšanja smrti.

Ajan je otišao kući ispucalim kamenim stazicama koje su se pružale između zdepastih zgrada. Muškarci i žene, njih na stotine, prosto su stajali naokolo. Kao da se desilo nešto loše. Izgladnele devojke, upalih grudi, ćaskale su međusobno. Bile su čiste i vedre i u njihovim očima bilo je nade. Neke su razgovarale na engleskom, radi vežbe. Pomerile su se u stranu da prođe neki pijanac. Momci u tesnim bofl famerkama, s dupetom poput manga, veselo su se rvali, hvatali se za ruke, pokušavali jedan drugoga da sapletu. Izraz lica jednog momka počeo je da se menja. Neko mu je krivio prst. Njegovo lice, u početku obuzeto maloumnim veseljem, sada se uozbiljilo. Izbila je tuča.

Svejedno, Ajan je voleo da se vraća kući. U podnožju strmog kolonijalnog stepeništa bloka četrdeset jedan dobar brak bio je čoveku jedini podstrek da se popne. Popeo se stepenicama govoreći „*kaay khabar*“ ljudima koji su silazili na piće. Žene iz čola nisu mnogo očekivale od svojih muškaraca. Ostarele majke koje su izgubile sve sinove pre nego što su ovi stigli da napune tridesetu i dalje su umele da se smeju dok im ne ponestane daha. Ovde su se slabosti ljudskog roda neprekidno pokazivale na umornom licu nedavno umrlih, u praznim očima pijanaca ili rezigniranom miru nezaposlenih momaka koji su samo satima

sedeli i posmatrali svet kako prolazi. Nekako je na tom mestu bilo najlakše biti muškarac. Bilo je dovoljno biti živ. Biti trezan i imati posao – to su već bila čudesna dostignuća. Ajan Mani je bio neka vrsta legende.

Bez obzira na to što su ljudi tu voleli Ajana zbog uspomena na zajedničko detinjstvo, on se odavno od njih odvojio. Uvek se smejaio zajedno s njima, pozajmljivao im novac, a u vlažnim noćima na katranom premazanom krovu raspredao o tome ko je zaista najbolji igrač kriketa na svetu, o preduzimačima koji hoće da kupe čol ili o tome kako Aišvarja Rai i nije baš toliko lepa kada je čovek malo bolje pogleda, ali duboko u sebi nije prihvatao te ljude. Morao je da odbaci svet u kome je odrastao da bi mogao da smisli nove načine za bekstvo iz njega. Ponekad je viđao gorčinu u očima starih drugova koji su mislili da je on previše uspeo u životu, da ih je sve ostavio za sobom. Ta gorčina ga je umirivala. Skriveni gnev u njihovom oborenog pogledu takođe ga je podsećao na istinu koju je cenio više od svega drugog. Da muškarci, zapravo, nemaju prijatelja među drugim muškarcima. Da je muško društvo, uprkos veselim prepucavanjima, prepričavanju starih mangupluka s mnogo preterivanja i velikodušnom deljenju pornografije, zapravo farsa. Jer ono što muškarac zaista želi jeste da bude veći od svojih prijatelja.

Ajan je video mladi par kako silazi stepenicama. „Sve u redu?“, upitao je. Momak se stidljivo osmehnuo. Nosio je putnu torbu. Ajan je znao da je torba prazna i da je to znak ljubavi. U nekim ovdašnjim sobama živelo je i više od desetoro ljudi. Zato su novopečeni bračni parovi spavali na protivzakonito ugrađenim drvenim tavanima, uz prećutni pristanak ostalih članova porodice da tamo ne vire. S vremena na vreme parovi koji nisu mogli da se obuzdaju odlazili su u jeftine motele u Parelu ili Vorliju, noseći prazne torbe, da bi prošli kao turisti. Neki su nosili i albume sa slikama s venčanja, za slučaj policijske racije.

Proveli bi dan u čitavom krevetu koji je pripadao samo njima i vraćali se s lepim uspomena na sobnu uslugu i ljubav. Ajan tako nešto nikada nije morao da radi. Odža Mani je u njegov život došla pošto su svi drugi iz njega izašli. Njegova tri brata umrla su od krvarenja jetre u razmaku od osamnaest meseci, godinu dana kasnije otac mu je umro od tuberkuloze a nedugo zatim je i majka iz navike pošla za njima. Tada mu je bilo dvadeset sedam, a Odži sedamnaest. Uzeo ju je računajući da će ona ostati mlada još dugo pošto on prestane da bude potentan.

Išao je mračnim hodnikom drugog sprata, ujedno i poslednjeg. Zidovi su bili okrečeni u umornu i bleđu žutu boju, a po njima su se pružale ogromne pukotine kao tamni rečni tokovi. Tu je bilo nekih četrdeset otvorenih vrata. Nepokretne senke sedele su na vratima i zijale. Stare udovice mirno su se češljale. Deca su veselo trčkarala po prastarom sivom kamenu hodnika.

Zakucao je na jedina zatvorena vrata u hodniku. Dok je čekao osećao je kovitlanje vazduha iz svih tih otvorenih vrata i uskomešanih senki. Negde se u njemu poput oblaka pare digla jedna stara i poznata tuga. Odža je tu zarobljena s njim. Nekada su njene mladalačke reči šikljale kao kikut; imala je običaj da ujutru peva za sebe. Na kraju je čol prodro u nju. Tama je narastala i ponekad je zurila u njega kroz njene krupne crne oči.

Vrata su se otvorila, ponešto sporije i s daleko manje radoznog iščekivanja nego nekada. Pojavila se Odža Mani, a bujna tamna kosa još joj je bila mokra od pranja. Gipka kao i uvek, savršeno u stanju da dodirne nožne prste u malo verovatnom slučaju da neko to od nje zatraži. Ali ona nije bila oblikovana taštima vežbama onih žena iz naprednih kasta na Keju Vorli. Pod tankom crvenom spavaćicom imala je stomačić, koji se možda ne bi primetio kada bi legla na leđa.

Njihov dom bio je tačno pet metara dugačak i tri i po metra širok. U sredini se nalazio prazan prostor glatkog sivog kamenog poda. Uza zid su stajali televizor, veš mašina, dobroćudni zlatni Buda i visoki gvozdeni ormar. Na drugom kraju sobe, pored jedinog prozora, ojačanog zardalom gvozdеном rešetkom, bila je krajnje jednostavna kuhinja koja se nastavljala u sićušno kupatilo ograđeno mutnim staklom, u kome je jednoj osobi tesno, a dvoje već moraju da budu intimni.

Odža je ostavila vrata otvorena pa se vratila da sedne na pod i zuri u televizor. Od sedam do devet svake večeri bila je hipnotisana setnim tamilskim sapunicama. U tom periodu je sve ohrabivala da nestanu. Ajan je seo pred televizor i strpljivo gledao seriju.

„Zašto ta žena plače?“, upitao je da bi je živcirao. „I sinoć je isto plakala. Zar nema ništa da kaže?“

Odža nije odgovorila. I njene krupne, omađijane oči bile su vlažne.

Rekao joj je: „Vraćam se kući posle teškog dana na poslu a ti samo sediš i bleneš u te-ve?“

Nozdrve su joj se malo raširile, ali je odlučila da oćuti. To je bila njena strategija.

„Znaš, Odža“, rekao je, kao što je obično započinjao, „boga-taši za sve imaju ime. Imaju čak i ime za vreme koje čovek provodi s porodicom.“

„Stvarno?“, upitala je ne okrećući se.

„To zovu kvalitetno vreme.“

„Je li to na engleskom?“

„Jeste.“

„Zašto daju ime nećemu takvom?“

„Oni tamo svemu daju imena“, rekao je. „Znaš, Odža. U onim visokim zgradama ima ljudi koji iznenada počinju da se pitaju: 'Ko sam ja? Šta sam?' A i za to imaju ime.“

Zaćulo se kucanje na vratima. Odža je promrmljala kako u toj kući nikad nema mira. Kada je Ajan otvorio, u stan su ušle dve male devoćčice. Jednoj je bilo otprilike deset godina, a druga je sigurno bila dve godine mlađa. Uglas su rekle: „Došli su nam gosti, trebaju nam stolice.“ Pa su odnele dve plastićne stolice.

Odža je zatvorila vrata i ćvrsto navukla rezu, kao da će je to zaćtititi od ostalih smetnji koje vrebaju napolju. Onda se ponovo spustila na pod. Na televiziji je buknila vesela melodija reklame za šampon. Odža je brzo ustala i otišla u kuhinju. Taćno je znala koliko dugo traju reklame. Prvi blok je najdući i za to vreme je uvek pokušavala da pripremi veći deo rućka.

„Gledaj ovo“, rekao je Ajan i pokazao na reklame. „Ova žena ima problem. Zapravo, ima veoma ozbiljan problem. Kosa joj je retka i slaba. To je njen problem. Gledaj sada. Sada je vesela. Problem je rešen. Neki ćovek zija u nju, a ona ga gleda ispod oka. Sada joj je kosa veoma gusta i snaćna.“

Ajan se smejao ali je Odža znala da se mišići oko njegovih slepooćnica kreću. Nije okrenula leđa uzdrhtaloj posudi na pećnici. Ćekala je da on isprazni svu mrćnju.

„Eto šta ti skotovi misle da je problem“, govorio je on. „Opa-danje kose. To je njihov veliki problem.“ Onda je upitao: „Gde je Adi?“

Odža odgovori: „Devoćčice i leptiri; dećaci i majmuni.“

Većinu njenih poslovice Ajan nije razumeo. „Odža, gde je?“

„Bog zna šta to uvrnuto dete radi“, rekla je. A ipak, baš ga je ona bila spopala da izade kada je serija trebalo da poćne.

NA PROSTRANOM, KATRANOM PREMAZANOM KROVU OKRU-
ženom dalekim zgradama, ljudi su sedeli u raštrkanim grupicama. Pod nebom bez zvezda deca su urlala i jurcala. Jedan dečak, od svojih deset godina, tiho je stajao u uglu. Kosa mu je bila namazana uljem i podeljena strogim razdeljkom. Na sebi je imao majicu kratkih rukava sa koje se Ajnštajn veselo plezio. Dečak je imao bistre crne oči: Odžine oči. Za levo uho mu je bio zakačen slušni aparat. Žica mu je nestajala ispod majice.

Nije izgledao kao da mu je do jurcanja, mada je veoma pažljivo pratio šta se dešava oko njega. Posle nekog vremena, deca su se okupila blizu mesta gde je stajao. Radosno su dahtala i neko je zaključio da će se, pošto su toliko umorni, sada igrati muža i žene. Smatrali su da je to igra koja opušta.

Bez mnogo rasprave podelili su se u parove. Prekobrojna devojčica brzo je dodeljena tihom dečaku. Pogledala ga je s visine, zato što je ona devojčica a on tek dečak. Mada nije pitao za uputstva, ona mu je objasnila igru: „Lako je“, rekla je, kao da ga time mami. Morali su samo da se ponašaju kao roditelji. Svi ostali parovi zavukli su se u budžake krova gde su se nalazile izmišljene pijace i bioskopi. Dečak je nekoliko trenutaka gledao svoju devojčicu pitajući se šta od onoga što roditelji rade oni moraju sada. Onda je u njegovoj neobično velikoj glavi sinulo rešenje.

Blago je spustio devojčicu na zemlju i raširio joj noge. Ona je delovala zbunjeno, ali je pokušavala da shvati šta to on pokušava.

On se popeo na nju i počeo trapavo da radi kukovima. Mlade majke koje su do tada povremeno lenjo osmatrale decu kao divlje životinje na pašnjaku, odjednom su živnule. Posramljeno su se zakikotale i jurnule da razdvoje dečaka od njegove privremene žene. Dečak se vratio u svoj ugao, ljutitog lica. Devojčica se oslobodila pažnje odraslih. Sada pošto je shvatila šta je on radio, nastavila je igru tako što je glumila da vezuje kosu, s blagom dosadom. Onda je legla da spava na katranom premazani pod.

Pošto su svi parovi bili zauzeti, a njegov par zaspao, Adi je otišao kući. Odža ga je pustila unutra. Dečak je ušao u stan s mudrim mirom pa je s police ispod televizora izvadio *Enciklopediju Britaniku: M-P*.

„Zaboravila sam da ti kažem“, rekla je Odža, „nastavnica se ponovo žalila na njega. Sutra ujutro moraš kod direktorke.“

„Šta je sad uradio?“, upitao je Ajan uz ponosan osmeh. Adi je pogledao oca i vragolasto mu namignuo.

„Užasno si ga razmazio“, rekla je Odža. „Uskoro će ga izbaciti iz škole.“

Prišla je Adiju i blago ga povukla za uho. „Ponovo je na času postavljao ona pitanja“, rekla je.

„Kakva pitanja?“, upitao je Ajan koji se sada smejujio.

„Ne znam. Ne bih znala ni da mi sad kažeš. Mali je lud.“

„Adi, šta si uradio?“

„Nastavnica je govorila da ako nešto bacimo uvis to mora da padne na zemlju. Osnovne stvari. Zato sam je pitao može li ubrzanje zbog gravitacije neke planete bilo gde u kosmosu naterati predmet da putuje brže od svetla.“

Odža je delovala nesrećno. „A i čitao je jednu tvoju knjigu na času“, rekla je kao da ga optužuje. „Ne znam kako ju je poneo sa sobom.“

Ajan je zaverenički pogledao sina pa ga upitao koja je to knjiga.

„Kratka istorija vremena“, odgovori Adi. „Ne sviđa mi se.“

Odža je zurila u sina s mešavinom straha i uzbuđenja. Ajan je voleo taj izraz na ženinom licu, to iznenadno njeno buđenje iz sumornog prihvatanja života u čolu.

„Njemu je tek deset godina“, rekla je. „Kako on to razume te stvari?“

Prošlog meseca, usred časa, Adi je pitao nastavnicu prirodnih nauka o aritmetičkoj progresiji. Nekoliko nedelja pre toga nešto drugo. Odža je slušala te priče od njegovih nastavnica, koje su obično bile u nekakvom srećnom delirijumu dok su joj se žalile.

Te noći je Adi kao i uvek spavao pored frižidera, a otac je ležao uz njega, držeći ženu za ruku sa staklenim narukvicama. Ajan se pitao mora li da napravi drveni tavan. Okrenuo se ka sinu, koji je bio okrenut ka njemu, ali je bio čvrsto usnuo. Posle nekoliko trenutaka dečak se okrenuo u snu i sakrio lice ispod frižidera. Takav razvoj situacije pružao je nadu.

Kroz zarđale rešetke kuhinjskog prozora dopiralo je bledo svetlo i Ajan je video Odžu obasjanu plavim sjajem. Otvoren dlan, sa izrazitim linijama sudbine, blago joj je počivao na čelu. Njena crvena spavaćica bila je mnogo manje uzbuđljiva od sarija koje je nosila neposredno posle venčanja. Tih je dana večito bila u sariju, zato što joj je majka rekla da ne sme da deluje previše slobodoumno. Odžine noge bile su skupljene i savijene u kolenima. Srebrne grivne na nožnim člancima mirovale su. Ajan je prešao rukom preko njenog struka. Otvorila je oči bez zbunjenosti i protesta. Digla je glavu da proveri šta radi Adi. Nastavili su veštim pokretima. Mogli su da se miluju, pa čak i da se malo valjaju a da ne stvore ni zvuk.

Bili su se potpuno prepleli, Ajanu su gaće visile oko kolena, Odžina spavaćica bila je dignuta a noge raširene kada je ona, zevajući, odlučila da ponovo proveri šta Adi radi. Sedeo je leđima naslonjen na zid.

„Danas mi nisu dali da se to igram“, rekao je.

Ujutro, dok se Adi kupao iza staklene pregrade, Ajan je svojoj ženi rekao, dubokim glasom i potištenog pogleda: „Imam nešto da kažem.“ Odža je pogledala prvo njega pa onda mleko što se kuva. „Za dobro našeg sina“, rekao je, „moramo prestati da mislimo na sopstvena zadovoljstva.“

Sat kasnije, dok je vodio Adija u školu, Ajan je razmišljao o tome kako je Odža spremno prihvatila njegovu odluku. Klimnula je glavom, jednim okom gledajući mleko. Ta mu slika nije izlazila iz glave sve dok nije stigao do sporedne ulice u Vorliju i prišao visokoj crnoj kapiji škole Svetog Andrije. Čovek za svoju propast, rekao je sam sebi, najpre sazna od svoje žene.

Odžino lice, lišeno ubeđenosti u ljubav, sada je bilo hladno i na njemu se više čak ni bol nije primećivao. Nekada je imala običaj da stenje i dahće i glumi stidljivost. Sada, kada je vodio ljubav s njom, izgledala je kao da čeka autobus. Kada je prvobitno poprimila taj prazan pogled, on ga je koristio kao sredstvo u privatnoj igri u kojoj je cilj bio izmamiti njenu reakciju – krik, uzdah, jecaj, bilo šta. Onda se igra preobrazila. Zamislljao je da je moćni plantažer čaja koji siluje nadničarku koja je došla da ga zamoli za pozajmicu. Međutim, prazni pogled njegove žene nastavio je da ga progoni. Na kraju je okončao sve te svoje tajne igre. I prihvatao je njenu odsutnu ljubav isto kao što je prihvatao od nje šolje čaja.

Njeno prazno i razočarano lice ipak ga je ponekad plašilo. Podsećalo ga je da je žena koju je toliko voleo zbog njega

zarobljena u tupom životu. Nekada davno verovao je da će je spasti BDD-ovog čola i svega ostalog, da je sama ljubav dovoljna da ga pretvori u natčoveka koji će ih nekako odvesti u bolji život. To se međutim nije desilo i verovatno se nikada neće ni desiti.

Osetio je neodoljiv poriv da padne i zaspi, kao večiti pijanci iz čola. Došlo mu je da pobegne na neko daleko mesto gde može biti sam, gde od ljudi neće očekivati ništa i gde ljudi neće očekivati ništa od njega. Ješće voće s drveta kome niko nije vlasnik i spavaće pod vedrim nebom, uspavljivaće ga zvuk talasa i vetrova iz dalekih zemalja. Zamislio je sebe na divovskom bilbordu, leđima okrenutog svetu, kako hoda dugačkim putem koji se sužava ka beskrajnom moru, a iz morskog horizonta dižu se blistave reči – „Slobodan čovek“.

Međutim, znao je da je sloboda neženje sloboda psa lutalice. Takvih dana, kada bi se osećao kao nasukan u porodičnom životu, uvek je prizivao uspomenu na ono veče kada je Odža, prestrašena nevesta, prvi put ušla u njegov stan. Bila je tako lepa a njen strah tako uzbudljiv. Te prve noći, kada je seo pored nje na bračni dušek pun pogrebnih ruža koje su ostavili prijatelji i komšije, otkrio je da je njegova novopečena žena žiletom isekla ruke i noge. To je izvela veoma pažljivo i metodično, da ne ošteti vene. Želela je izgovor da je on ostavi na miru. Nije želela da je skida neki stranac i time je to postigla.

„Bojala sam se“, bile su prve reči koje mu je u životu rekla.

„Čega?“, upitao je on. Onda ga je ona gledala još uplašenije.

Ajan je čitao da žena mora da bude spremna, šta god to značilo. Zato je odlučio da čeka. Negde u drugom mesecu njihovog braka, Odžina majka je pod izgovorom slučajne posete poslala jednu rođaku da proveri je li sve u redu. Usred bućkanja masla devojkice su razgovarale o privatnim pitanjima.

„Još nije ono uradio?“, vrisnula je rođaka. „Nešto garant nije u redu s njim.“ Pričala je o tamnoj spravi, „koja izgleda kao nešto napola pojedeno“, koja ju je probola čak i pre nego što je svom čoveku stigla prve bračne noći da dà mleko.

„Bila je velika i bolelo je“, šaputala je rođaka. „Posle sam dva dana hodala kao pauk.“

Ajan jeste ubrzo ostvario svoja prava, jednog nedeljnog popodneva, kada je Odža sedela na kamenom podu i seckala crni luk. Pošto su završili, Odža je pogledala tavanicu, suza od luka kliznula joj je niz obraz, pa je upitala, pomalo razočarano: „To je to?“ Onda je, neočekivano, digla obe noge i pritisla kolena uz lice u lekovitoj vežbi. Prva godina njihovog braka prošla je u beskrajnim pričama o stvarima koje više nisu pamtili i u trenucima usamljenosti koji su ponekad podsećali na čamotinju izgnanstva, a ponekad na radosnu udaljenost ljubavnog bekstva. I u retkim trenucima telesne ljubavi tokom kojih je Odža održavala smiren, zainteresovan pogled. I u Ajanovoj večnoj svesti da u njihovoj kući kutija kondoma traje duže od tegle turšije.

U to vreme progonio ga je košmar koji nikada nije spomenuo Odži. Sanjao je da ga je pozvao Bog, koji je izgledao baš kao Albert Ajnštajn, samo jarko osvetljen. Bog ga je pitao: „Zašto si se oženio?“

Ajan je iskreno odgovorio: „Da imam seks u bilo koje doba dana ili noći.“

Bog ga je na tren pogledao zamišljenog lica, pa su se pojavile borice smeha. Osmeh je postao smeh, smeh se pretvorio u jeku. Ljudi na ulicama takođe su gledali Ajana i neobuzdano se smejali. Ljudi koji su visili s vrata lokalnog voza zabacivali su glavu i smejali se. Mašinovođa je zaustavio voz da bi se smejao. Prodavci ribe na pijaci pokrivali su usta rukom i smejali se. Čak se i uramljeni portret Džavaharlala Nehrua držao za stomak i

smejao sve dok mu ruža nije otpala s revera. Onda je Ajan video lice svoje prelepe žene na divovskom bilbordu, tako posramljene i tako otmeno nesrećne zbog svega toga. Ta prikaza ga je probudila zato što nije mogao da podnese da je gleda takvu.

Kada je shvatio da je to samo san okrenuo se ka njenoj usnoj prilici i zagrlio je. Mada su joj oči bile zatvorene željno je prihvatila zagrljaj, kao da je i ona u sopstvenim snovima stigla do istog prizora.

KOD ŠKOLSKE KAPIJE AJAN JE UŽIVAO GLEDAJUĆI MODERNE mlade majke. Lica još mladolikog, s telom koje slobodno podrhtava ispod majičica poput vode u nemoralnim ružičastim krevetima iz tamilskih filmova; pantalone su im se bunile zbog tesnoće, a asimetrične crte donjeg veša bile su poput ptica na nebu koje je nacrtao neki nebrižljivi karikaturista. Danas mnoge mlade majke nose i dugačke suknje. Lepo izgledaju, pomislio je. U čolovima majke nikada ne nose suknje. Pre dve godine, zavedena lažnim nadama, jedna žena je to probala. Kada je stigla do ispucalih betonskih stazica, toliko joj se ljudi smejalo, toliko je očiju procenjivalo njene namere, da je otrčala nazad kući, izmirila se sa sudbinom i vratila u šalvarama.

U vazduhu je oko školske kapije ujutro vladala izvesna napest. Dečaci u belom i devojčice u plavim keceljama odvajali su se, nesrećnog lica, od roditelja. Uveče su veselo trčali ka kapiji, kao što bi neko ko je preživeo zemljotres u ovoj zemlji trčao ka dopisniku BBC-ja.

Ajan je osmotrio svog sina. Adi je na sebi imao belu košulju i kratke pantalone. I lepe crne cipele. Njegova torba, prevelika za desetogodišnjeg dečaka, bila je u očevoj ruci. Pogled na tog staloženog i promišljenog dečaka pružio mu je utehu. A ona tajna igra koju su igrali, igra nad igrama, ponovo je ispunila Ajana prijatnim iščekivanjem. Nekih dana je samo to od života tražio, to uzbuđenje iščekivanja.

Usamljeni stražar, u uniformi boje peska i s kapom koju su ga prisiljavali da nosi, gledao je leđa mladih majki što su odlazile kao da je njegova žena moralno iznad njih. Prijateljski je klimnuo Ajanu, gotovo ga gurnuo pogledom da obrati pažnju na jednu posebno bujnu mladu majku. Ajan se nije osvrnuo na njega. Uvek je postupao isto jer je želeo da čuvar zna kako njih dvojica nisu jednaki, da ovaj mora da mu ukazuje poštovanje isto kao što užurbano salutira očevima koji stižu u automobilima. Ali čuvar je znao da ne mora to da radi.

Direktorka je bila opasna salezijanska* matrona. Veo joj je počivao na pola temena. Imala je debelo lice što se lako uzbudi i stroge oči. Bila je zdepasta i mišićava, a na listovima što su provirivali ispod odore videle su se oštre malje. Zvala se sestra Čestiti.

Isus Hrist, s krunom od trnja na glavi, mrzovoljno je nadgledao sobu, s rukom na otkrivenom srcu koje je gorelo. Direktorka je posedovala ekološku svest (neobično za katoličkog matrijarha). Sto joj je bio prekriven predmetima od recikliranog papira i drugih recikliranih materijala. „U sobi te žene je sve nekada bilo nešto drugo“, rekao je Ajan Odži pošto je prvi put bio kod sestre Čestiti.

„Dakle, ponovo smo se sastali“, rekla je sestra Čestiti nesrećno, pokazujući Ajanu da sedne na stolicu. Obično je s njim razgovarala na hindiju s blagim malajalijskim naglaskom. „Kako to da majka nikada ne dolazi kada imamo problema?“, upitala je.

„Boji vas se i veoma ju je sramota zbog malog.“

„Gde je Adi? Već na času?“

* Salezijanci ili Don Boskovi salezijanci, katolički su sveštenečki red koji je osnovao sveti Jovan Bosko, a nazvao ga je po svetom Franji Saleškom. (Prim. prev.)

„Da.“

Usledila je neprijatna tišina, zato što ju je sestra Čestiti želela. Zatim je rekla: „Gospodine Mani, ne znam jesam li zbog vašeg sina radosna ili tužna. Kada od njega traže da sabira, on priča o stvarima koje ne shvataju ni nekoliko godina stariji dečaci. Zanima ga brzina svetlosti, ubrzanje zbog gravitacije i slično. On je očigledno nekakav genije i mi moramo da mu pomognemo u razvoju. Veoma je poseban. Njegovo ponašanje u školi, ipak, kada nasred časa kaže šta mu padne na pamet, kada dovodi u pitanje autoritet nastavnika, znate, to ne možemo da dozvolimo.“

„Postaraću se da se ubuduće pristojno ponaša. Teško ga je kontrolisati ali ću poraditi na disciplini.“

„Disciplina. Baš tako. Osnova obrazovanja.“

Pošto je izgledalo da je sastanak gotov, gurnula je dve knjige ka Ajanu. Obe su se bavile životom Hristovim. „Moj skromni napor, kao i obično, da vas približim Gospodu“, rekla je uz osmeh. Oči su joj postale dobroćudne.

„Ja volim Hrista“, rekao je Ajan tiho.

„Zašto ga onda ne prihvatite?“

„Prihvatam ga.“

„Mislim da ga zvanično prihvatite. Naravno, ja vas na to ne primoravam. Mi nikada nikoga ne prisiljavamo. Kao što znate, oslobađanje od školarine i druge sitnice koje možemo da ponudimo kao uslugu finansijski zaostalim hrišćanima izuzetno će vam dobro doći.“

„Razmišljam pomalo o tome. Nastojim da ubedim moje. Znaite, postoji izvestan stav protiv primanja hrišćanstva.“

„Znam, znam. Ljudski um je tako neuk“, rekla je sestra Čestiti. Uputila mu je dubok i hladan pogled. Volela je tišine. Samo tišinom i ničim drugim obično bi ga zamolila ili da ode

ili da ostane gde jeste. Sada je ćutnja bila zatišje pred propoved. Pitao se je li ona zaista devica.

„Gospodine Mani“, rekla je, „na izvestan način vi i jeste dobar hrišćanin.“

„Stvarno?“

„Jeste, gospodine Mani. Kako ste prelepo oprostili ljudima koji su zlostavljali vaše pretke. Šta su sve samo bramani činili. Šta sve čine čak i danas. Između sebe vas i dalje zovu nedodirljivi, znate li to? U javnosti vas zovu daliti, ali krišom govore takve gadosti.“

„Znam“, rekao je Ajan, trudeći se da deluje besno i dirnuto, zato što je ona to želela.

„Takav je hinduizam, gospodine Mani. U njemu postoje više kaste i postoje daliti. Bramani i nedodirljivi. Ljudi samo glume da se to promenilo.“

„Govorite istinu, sestro. Bramani su mi upropastili život i pre nego što sam se rodio. Mom dedi je bilo zabranjeno da kroči u seosku školu. Kad je jednom to probao, pretukli su ga. Da se on školovao, moj život bi bio bolji.“

„Tačno tako“, rekla je. „Nešto me zanima, gospodine Mani. U velikom institutu u kome radite, jesu li svi naučnici bramani?“

„Jesu.“

„A svi poslužitelji su daliti?“

„Jesu.“

„Ali to nije zato što su bramani pametniji od dalita“, rekla je ona.

„Nije“, rekao je Ajan, dopustivši sada sebi da ga donekle obuzme bes bez obzira na to što je sestra Čestiti baš to želela. „Bramani su nastajali tri hiljade godina, sestro. Tri hiljade godina. Na kraju tih prokletih vekova novi bramani su stigli u svoje nove vegetarijanske svetove, pisali knjige, govorili engleski, gradili mostove, propovedali socijalizam i podigli veliki i

nedostižni svet. Ja sam stigao kao još jedan beznadežni dalit u jednosobnom stanu, kao sin čistača. I oni sad očekuju od mene da ispuzim iz svoje rupe, blenem u ono što su postigli i gledam ih sa strahopoštovanjem. Kakvi genijalci.“

„Kakvi genijalci“, prošaputala je ona ljutito.

„Oni su ubice“, rekao je Ajan, primetivši da se ona osmehnula tačno kao on. Nevidljivo.

„Zato ste dobar hrišćanin, gospodine Mani. Oprostili ste im, bramanim, čiji je hinduizam velika fikcija.“

„Nisam im oprostio“, rekao je Ajan. „I vi to znate. Odavno sam odbacio hinduizam. Ja sam budista.“

„Gospodine Mani“, rekla je ona umornog lica, gurajući dve knjige koje je poklanjala dalje niz sto ka njemu, „hinduizam, budizam – sve vam je to isto.“